

וְאֵת מַלְכֵי מִדְּבָר הָרְגוּ עַל חֲלָלֵיהֶם אֶת אֹיֵי וְאֵת רָקָם וְאֵת צוּר וְאֵת חוּר וְאֵת רַבֵּעַ חֲמִשָּׁת מַלְכֵי מִדְּבָר וְאֵת בָּלָעַם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בְּחָרֶב :

דרשה מעמיקה!

כתוב "וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי וְשָׁמִי יָדוֹד לֹא נִוְדַעְתִּי לָהֶם" ונשאלת השאלה הפשוטה, מאי "וְשָׁמִי יָדוֹד לֹא נִוְדַעְתִּי לָהֶם". האם אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לא הכירו ב'ה' כי אם, אך ורק בשם ש-ד-י? נכון כי, "וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתֵּשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יָדוֹד אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדַּי הַתְּהִלָּה לְפָנַי וְהָיָה תָמִיד:" וכמובן כי יצחק ויעקב התהלכו בדרך אותו מי שנגלה לאברהם. בכמה מקומות אנו רואים אצל אברהם עצמו הקשר עם שם "הויה". וההוכחה הכי מוכרת לנו, נמצאת בפרשת העקידה וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יָדוֹד יִרְאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהָר יָדוֹד יִרְאָה : עד כאן השאלה!

אנו מוצאים בספר התניא (של אדמו"ר הזקן) שאלה מעין, זו. ולכן אנו נקבל אותה תשובה.

ולכאורה יש להפליא הרי נאמר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה ואיך השיג האריז"ל יותר ממנו ודרש כמה דרושים בבחינות פנימיות אפילו בספירות ומדרגות רבות שלמעלה מהחכמה וכתר דאצילות. אך העניין הוא פשוט ומובן לכל שיש הפרש גדול בין השגת חכמי האמת כרשב"י והאריז"ל שהיא השגת חכמה ודעת ובין השגת משה רבינו עליו השלום, ושאר הנביאים בנבואה המכונה בכתוב בשם ראייה ממש וראיית את אחורי ואראה את ה' וירא אליו ה' ואף שזהו דרך משל ואינה ראיית עין בשר גשמי ממש. מכל מקום הנמשל צריך להיות דומה למשל וכתרגום וירא אליו ה' ואתגליא ליה וכו' שהוא בחינת התגלות שנגלה אליו הנעלם ברוך הוא בבחינת התגלות. מה שאין כן בהשגת חכמי האמת שלא נגלה אליהם הוי' הנעלם ב"ה בבחינת התגלות רק שהם משיגים תעלומות חכמה הנעלם [נ"א בנעלם] ומופלא מהם ולכן אמרו חכם עדיף מנביא שיכול להשיג בחוכמתו למעלה מעלה ממדרגות שיוכלו לירד למטה בבחינת התגלות לנביאים במראה נבואתם ...

התשובה המובאה כאן, עניינה שיש השגה ויש השגה. ואינה דומה השגת הנביאים להשגת חכמי האמת.

גם אנו נוכל לענות לשאלתנו, כי אינו דומה שם "הויה" הנגלה לישראל "אֲנֹכִי יָדוֹד אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם מִבֵּית עֶבְדִּים:" כשם "הויה" שהכיר בו אברהם. ואכן, נעבור לעניין "בלעם".

בלעם מגיע מארץ האבות. הגיע לידו הקשר עם "ש-ד-י". ותמיד ייחס לעצמו "נָאֵם שְׁמֵעַ אֹמְרִי אֶל אֲשֶׁר מִחֻזָּה שַׁדַּי יַחֲזֶה נָפֶל וּגְלוּי עֵינָיִם:" לא שלא הכיר ה' שהרי בכמה פסוקים הוא מזכיר ה'. "וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל בָּלָעַם מֶה עָשִׂיתָ לִּי לְקַבֵּל אִיְבֵי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתְךָ בְּרָךְ: וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יָשִׁים יָדוֹד בְּפִי אֶתּוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:" אך רמת השגתו הנבואית לא הייתה בשם "הויה" כי אם בשם "ש-ד-י".

וכעת יובן היטב מה שאמרו חכמינו זיכרונם לברכה. ורש"י מסביר במקום, והנה דברי רש"י שהיה בלעם עם מלכי מדיין. ומפריח מלכי מדיין בכשפים, והוא עצמו פורח עמהם. [פנחס] הראה להם את הציץ, שהשם חקוק בו, והם נופלים, לכך נאמר "על חלליהם" במלכי מדיין, שנופלים על החללים מן האויר, וכן בבלעם כתיב "אל חלליהם". וכעת אנו מבינים כי על הציץ חקוק שם "הויה". מה שאין בידי בלעם להתמודד!